

Колдонулган адабияттар тизмеси:

1. **Имаралиев, О.Р.** Студенттерди окутууда башкаруучулук чечимдерди кабыл алуу көндүмдөрүн калыптандыруу [Текст] / О.Р. Имаралиев, Ф.Абжапар к., К.Р. Абдуллаева // Вестник ОшГУ. – 2023. – No. 3. – Б. 81-90.
2. **Жусупова, Д.Ы.** Окуу жараянында студенттердин кеп маданиятын калыптандыруу [Текст] / Д. Ы. Жусупова // Наука. Образование. Техника. – Ош: КУМУ, 2022. – №3. – С. 151 – 155.
3. Баланы туура тарбиялоо жолу. // [Электрондук ресурс] жеткиликтү режим: URL: <https://oshakir.wordpress.com/2016/12/20/balany-tuura-tarbiyaloo-jolu/>
4. **Рысбаев, С.К.** Жомок менен тарбиялоо [Текст] / С.К.Рысбаев, К.М.Кожоева // Методикалык колдонмо, башталгыч класстын мугалимдери үчүн.- Бишкек: MirAs print, 2022. – 140 б.
5. Кыргыз Республикасынын Билим берүү жөнүндө мыйзамы. – Бишкек, 2003.
6. **Темирбаева, Г.К.** Башталгыч мектепте “Адабий окуу” сабагында окурмандык ишмердүүлүктү өнүктүрүүнүн орду жана мааниси [Текст] / Г.К.Темирбаева, Г.Э. Маатазимова // Alatoo Academic Studies. – 2023. – No. 4. – Б. 153-160.
7. **Полотбек, к. А.** Башталгыч класстарда жомоктордун үстүнөн иштөө методикасы [Текст] / А.Полотбек к., Б.К.Үкүева // Вестник ГУ. – Ош, 2021. – Б. 297-305.
8. Жалпы билим берүү стандарты.
9. **Хилал, Н.** Тарбия берүүчү ширин жомоктор [Текст] / Назлы Хилал.- Avtasya Press, 2022.- 384 б.
10. **Имаралиева, Ж.Р.** «Манас» эпосундагы улуттук баалуулуктардын тарбиялык мааниси [Текст] / Ж. Р. Имаралиева, Б. К. Үкүева // Alatoo Academic Studies. – Бишкек, 2023. – No. 1. – Б. 42-49.

Поступила в редакцию: 04.10.2024 г.

УДК: 37.013.811.111

Нуракова Ж.Ш.

ст. преп. Ошского государственного универ., Кыргызская Республика

Мукамбетова А.С.

д.п.н., доц. Кыргызского Нац. универ. им. Ж.Баласагына, Кыргызская Республика

МЕДИК СТУДЕНТТЕРДИН АНГЛИС ТИЛИНДЕГИ ЖӨНӨКӨЙ ЖАЗМА КЕПТИК КӨНДҮМДӨРҮН КАЛЫПТАНДЫРУУ ЖОЛДОРУ

Бул жумушта изилдөөнүн предмети болуп ЖОЖдордо медицина багытында билим алып жаткан студенттердин англис тилинде жөнөкөй жазма кептик көндүмдөрүн калыптандыруунун формалары каралган. Изилдөөнүн максаты - медик студенттердин англис тил даярдыгына байланыштуу жөнөкөй жазма кеп көндүмдөрүн калыптандыруунун формаларын иштеп чыгуу, аларды эксперимент аркылуу тастыктоо. Жумушта англис тилиндеги жазма кептик көндүмдөрдү калыптандыруучу көнүгүүлөр кийин кыргыз тилине айкалыштырылып Кыргызстандагы медик студенттердин социалдык-кесиптик кызыкчылыгына негизделип окулбагандыктан, мындай мазмундагы иштерди эксперименттик жумуштардын курамына киргизүүдө жогорку окуу жайларында көп жыл сабак берген тажрыйбалуу окутуучу-профессорлордун пикирлерине таянгандыктары жөнүндө айтылат. Аны эксперимент өтүүчү окуу жайда иштеген окутуучулар, медик студенттердин өздөрү «жаакшы сабак берет» деген мүнөздөмөлөрүнө карай тандалып алынды. Англис тилиндеги жазма кептик көндүмдөрдү туура калыптандыруу үчүн окуу материалынын бардык формалары медик студенттердин күнүмдүк турмушуна түздөн-түз байланыштуу болуп, жазма кептик тексттердин ички системасы ошол күндөлүк турмушта керектелүүчү кептик муктаждыктарды канааттандырууга негизделиши каралат.

Негизги сөздөр: жазма кеп; социалдык-кесиптик; кептик көндүмдөр; окуу материалы; коммуникациялык байланыштар; коомдук-социалдык; социалдык топтор; интернет түйүнү.

СПОСОБЫ ФОРМИРОВАНИЯ НАВЫКОВ ЭЛЕМЕНТАРНОГО ПИСЬМЕННОГО АГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА У СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ

Предметом исследования в данной работе является способы формирования навыков элементарного письменного английского языка у студентов-медиков. Цель исследования – разработать и подтвердить способы формирования навыков элементарного письменного английского языка у студентов-медиков. В работе говорится, что упражнения по формированию письменных и устных навыков на английском языке сочетаются с кыргызским языком и не читаются исходя из социально-профессиональных интересов студентов-медиков Кыргызстана, поэтому опираются на мнение опытных специалистов. преподаватели-профессора, много лет преподававшие в высших учебных заведениях, при включении работ такого содержания в состав экспериментальной работы. Выбрана исходя из характеристик преподавателей, работающих в экспериментальной школе, и самих студентов-медиков, которые «дают хорошие уроки». Для правильного формирования письменных и устных навыков на английском языке все формы учебного материала напрямую связаны с повседневной жизнью студентов-медиков, а внутренняя система письменных и устных текстов считается основанной на удовлетворении устных потребностей этой повседневной жизни. жизнь.

Ключевые слова: письменная речь; социально-профессиональные; речевые навыки; учебный материал; коммуникационные коммуникации; социально-социальные; социальные группы; интернет-сеть.

METHODS OF FORMATION OF ELEMENTARY ENGLISH WRITING SKILLS AMONG MEDICAL STUDENTS

The subject of this work is the formation of simple written English skills of students studying medicine at universities. The purpose of the study is to develop forms of simple written skills formation of medical students in connection with English language preparation, and to confirm them through experiments. The article presents exercises for the formation of writing skills in English, which were previously subsequently combined into the Kyrgyz language, but were not read in accordance with the socio-professional interests of medical students in Kyrgyzstan. The inclusion of works of such content in the composition of experimental works says that they are based on the opinion of experienced teachers-professors who have taught in higher educational institutions for many years. The teachers who worked at the experimental educational institution were selected based on the characteristics of the medical students themselves, who said that they "teach well." In order to properly form written speech skills in English, it is necessary to take into account that all forms of educational material are directly related to the daily life of medical students, and the internal system of written speech texts is based on meeting the speech needs necessary in this daily life.

Keywords: written speech; socio-professional; speech skills; educational material; communicative communications; socio-social; social groups; Internet network.

Киришүү. Медик студенттердин англис тилиндеги жазма кептик көндүмдөрүн калыптандыруу жумуштары Кыргызстанда буга чейин изилдене элек болгондуктан жана аны кыргыз тилине айкалыштырып окутуу маселеси педагогикалык илимий чөйрөдө жаңы каралып жаткандыктан, ал бир далай кыйынчылыктар менен коштолду. Алардын башында изилдөө объектинин өзү – медик студенттердин жазма кептик көндүмдөрүн калыптандыруу формалары турду. Англис тилиндеги жазма кеп азыркы учурда өтө көп формага ээ болгондуктан, алардын кайсы бирин окуу материалы катары тандап алуу иштери да эксперимент үчүн оңой болгон жок. Бир караганда студенттердин англис тилинде жазганга үйрөтүү, жазма кептик формалары аркылуу түрдүү коммуникациялык байланыштарды жасоо жумуштарына көнүктүрүү коомдук-социалдык турмуштун бардык кызыкчылыктары менен катышы бар маселеден көрүнгөндүктөн [1], бул тилдеги жазма кепти окутуу өзүнө ошондой мамилени талап кылаары белгилүү болду.

Ал байкоо жүргүзүү иштеринде көп жылдык тажрыйбага ээ практик мугалимдер, медицина тармагы менен түздөн-түз байланышта турган жарандык коом, медицина кызматкерлери, бүтүрүүчүлөр, бейтаптар жана медик студенттер менен болгон түрдүү маектешүүлөр, ар кандай мазмундагы анкеталык сурамжылоолор, рейтингдик суроолор аркылуу толукталып, акыры экспериментке коюла турган англис тилинде жазма кептик көндүмдөрдү калыптандыруучу материалдардын формалары такталды.

Биринчи форма англис тили сабагында тил үйрөтүү менен кошо жүрө турган окуу материалдары. Мындай формадан медик студенттер өздөрү билбеген англис тили боюнча түшүнүктөрдү алып, сөздүн мааниси, окулушу, айтылышы, жазылышы, сөз айкашын жана сүйлөмдөрдү түзүү, алардын жазма кепте аткарган кызматын, морфологиялык жана синтаксистик структурасын, орфографиялык эрежелерин, орфоэпиясын, ж.б. маселелерди жазма кептик тексттердин формалык табиятын өздөштүрүүгө [2] мүмкүндүк алат. Анын маанилик түшүнүгү кандай болушу керек дегенде медик студенттер үчүн зарылдыгы кандай болсо, б.а. аны билүү менен реалдуу турмуштук шартта эмне ийгиликтерге жетиши мүмкүн экендигине карай тематикалык табияты аныкталып, англис тилиндеги жазма кептен кайсыны үйрөтүү жолдору да караштырылат. Мында адаптацияланган жазма кептик тексттерди окуу, которуу, айрым сөздү же сөз айкаштарын алмаштырып жазуу, кээ бир сүйлөмдөргө таянып суроо берүү, суроого карата жооп берүү сыяктуу алгачкы жазма кептик көндүмдөрдү өздөштүрүүдөн тартып, белгилүү бир темада жазма кептик текст түзүүгө өсүп жетилген үйрөнчүк этаптардын баары [3] камтылат. Медициналык багытта англис тилин жана андагы жазма кепти окутуу үчүн бизде буга чейин иштелип чыккан адаптацияланган тексттер жок болгондуктан, **медик студенттин социалдык турмушуна түздөн-түз катышы бар тематикаларды алып**, андан **маалымат берүү** (мисалы, өзү, үй-бүлөсү, туулган жери, жашаган аймагы, ж. б.), **сүрөттөө** (Кыргызстанды, өзү жашаган жердеги кыргыздын кооз табиятын, уникалдуу жаратылышын, кыргыздын салт-санаасын, ж. б.) **кабарлоо** (конокко чакыруу, үйгө чакыруу, конференцияга катышууну сунуштоо, ж. б.), **пикирин билдирүү** (сын айтуу, каяша кылуу, сунуш киргизүү, ж. б.) сыяктуу жазма кептик тексттер боюнча көнүүгүүлөрдү сабакта жасап турдук. Кырдаалдан чыгыш үчүн айрым тексттерди мугалимдер чет элдик окуу китептеринен алып, медик **студенттердин кабылдоосуна, кесиптик өзгөчөлүгүнө** ылайыкташтырып, кээ бирин жөнөкөйлөштүрүп сабакта колдонууга сунушташса, кээ бир учурларда **студенттердин демилгеси менен** жазма кептик тексттерди **кыргызчадан англисчеге которуп** пайдаландык. Студенттер жазма кептик тексттерде өз оюн бере билүүсүн калыптандыруу үчүн англис тили сабагына бардыгын катыштыруу аракетин көрүп, андай окуу тексттери менен биргелешип иштөө («Ассоциирование»), ойдун ыгына карата өзүнүн активдүү позициясын билдирүү максатында акыл калчоо («Мозговая атака»), кеп болуп жаткан абалга таянып жазма кептик тексттерди чыгармачылык менен үйдөн иштеп келүү («Ведение художественного дневника») методдору [4] эксперимент учурунда ыгына жараша колдонулду. Англис тили сабагында мына ушул баскычтан көтөрүлгөн медик студенттерди жазма кептик тексттерди үйрөнүүнүн экинчи формасына өткөрдүк.

Экинчи форма англис тили сабагында кесиптик жазма кептик тексттерди түзүү жолдорун үйрөтүү менен коштолгон окуу материалдары. Медик студенттер окуусун аяктап, республиканын кайсы бир аймагындагы кызмат ордуна барганда сөзсүз керек болуп калуучу англис тилиндеги жазма кептик тексттер кандай болушу мүмкүн экендигине карай тааныштыруу иштерин жүргүзүп, алардын активдүүлөрүн окуу процессине пайдаланууну зарыл деп таптык да, бул багыттагы иштерди студенттердин демилгеси менен уюштурдук. Тагыраак айтканда, андай жазма кептик тексттер түрдүү илимий-технологиялык ачылыштарды, жаңы медициналык каражаттарды колдонуу шартынан пайда болгон учурларда көрүнөөрүн байкадык. Мындай техникалык каражаттар менен илимий-технологиялык ачылыштарды колдонуу иштери Кыргызстанда акырындап жогорулап бараткандыктан, алар жөнүндө маалымдамаларды билүү, колдонуу шарттарын үйрөнүү, алардан чыккан англис тилиндеги маалыматтарды кыргызчага которуп бейтапка тааныштыруу сыяктуу маселелерде жазма кептик тексттердин айрымдарына болгон муктаждыкты пайда кылган болсо, анын айрым формаларын окуу жайдын өзүндө өздөштүрүү зарылдыгы англис тилиндеги жазма кептик тексттер менен иштөөдө жаңы мүмкүнчүлүктөрдү ачып отурат. Медик студенттер менен биргеликте иштелип чыккан мындай жазма кептик тексттер улам

кийинки группалар үчүн окуу-кесиптик материалдар катары топтолуп [5], кийинки иштерди уюштурууга жеңилдиктерди түзүп берди.

Медицина багытындагы жазма кептик тексттер канчалык англис тили сабагынын объектисине айланып, медик студенттер андан өз кесибине тиешелүү оюн чагылдырууга мүмкүнчүлүк алган сайын англис тилиндеги жазма кептик тексттерди өздөштүрүүгө карата кызыкчылык жогорулап, анын натыйжасында окуу процесси аркылуу жазма кептик билимин арттырууга активдүүлүк күчөдү. Эксперимент учурунда жазма кесиптик тексттер аркылуу медик студенттердин кептик-коммуникативдик байланыш түзүү формаларын үйрөтүү жазма кепти «турмушка алып келүү» багытында бир катар иштерди аткарып [6], студенттер үчүн мурда оор болуп келген англис тилиндеги жазма тексттер менен иштөө жолдорун үйрөтүүгө да жетишти.

Медик студенттер мындай формадагы тексттер менен иштөө аркылуу келечекте англис тилинде кандай жазма кептик маалымат алмашуу боло турганын билип-түшүнө алышат. Ошондой эле алардын айрымдарын окуу процессинде окуп, которуп өздөштүрүү медик студенттердин өзүнө болгон ишенимин жогорулатып, кандай жазма кептик тексттер менен иштөөгө боло турганын (сөздүк колдонуу, которууда сөз тандоо, түшүнүк, терминдерди маанисине карай текстке жайгаштыруу, сүйлөмдөрдү маанилик жактан ажыратуу, маанисине жараша сүйлөм түрлөрү болоорун айырмалоо, ж. б.) үйрөнүүгө жол ачат. Эгер мындай көндүмдөргө жаңы окуу стандартынан карасак, анда мындай жумуштарды аткаруу аркылуу медик студенттерге керек бир канча компетенция калыптанат, алар: а) англисче-кыргызча сөздүк менен иштөө, б. а. англис тилиндеги кесиптик терминдер менен түшүнүктөрдөн маалымат алып, аны кыргыз тилине которуу жолдорун өздөштүрүү; б) англис тили менен кыргыз тилинин грамматикалык өзгөчөлүктөрүн билип, англис тилинде жазма кептик тексттерди түзүүнү өздөштүрүү; в) кесиптик тексттерди башка жазма кептик формалардан айырмалоо жана аларды колдонууда тилдик, кептик өзгөчөлүктөрдү сактоо менен текст түзүү ишмердүүлүгүн билүү; г) жазма кептик тексттин максатына ылайык сүйлөмдөрдүн маанилик ички байланышын туура пайдалануу; д) жазма кептик тексттерге мүнөздүү структураны сактап, орфографиялык эрежелерди так колдонууга жетишүү; е) кесиптик тексттердин формасына ылайык жазма кептик-стилистикалык каражаттарды колдонуу; ж) кесиптик тексттерде жазма кептик чыгармачыл аракеттерди колдонуп, эмоционалдык каражаттар менен таасир этүү.

Медик студенттер англис тили сабагында жогоруда аталган көндүмдөргө ээ болуп чыккан болсо, анда келечекте англис тилиндеги кесиптик тексттерди кыйналбай окуп, керек жерде кыргыз тилине которуп, өз кесибине таандык жазма кептик маселелерди сапаттуу аткара алат. Биз муну эксперименттик иштердин жыйынтыгында текшердик. Бирок ага студенттер англис тили сабагында өздөштүргөн жазма кептик тексттерди активдүү колдонууга шарттарды түзүү зарыл. Ал үчүн биз үчүнчү форманы эксперименттик иштерге коштук.

Үчүнчү форма – дүйнөгө белгилүү социалдык сеттер аркылуу Кыргызстандык медик студенттерди англис тилинде байланыштыруучу топтор. Интернеттин социалдык чөйрөгө аралашуусу аркылуу пайда болгон мындай жазма кептик байланышуу азыркы учурда коомдук турмуштун бардык сферасын кучагына алып [7], түрдүү топтордун өз ара пикирлешүүлөрүн канааттандырып жаткан болсо, аны медик студенттердин арасында колдонуу англис тилиндеги жазма кептик тексттер менен иштөө кызыкчылыгына туура келет. Анткени башка социалдык топтордой эле медик студенттердин социалдык сеттерде тобун түзүү, аларды ошол жерде англис тилинде жазма кептик тексттер менен байланышуу эрежелерин активдештирүү алардын англисче жазма кептик көндүмдөрүн практикада текшерүүдө маанилүү роль ойнойт. Интернетти активдүү пайдаланган студенттер чет элдиктер пайдаланган даяр сүйлөмдүк курулмаларды көчүрүп алгач байланышка чыкса, аны бир нече кайталоодон кийин өз алдынча жөнөкөй кептик байланыштарды

англис тилинде жүргүзүү көндүмүнө ээ болуп, анда өзүн кызыктырган суроолорду, керек маалыматтарды, ал тургай маанай көтөргөн сүйлөмдөрдү да жаза алышат. Медик студенттердин андай аракеттерин мугалим сабакта, сабактан тышкары учурларда, социалдык чөйрө менен байланышкан шартта максаттуу уюштуруп, белгилүү бир темада сүйлөшүү жолдорун убакыттын өтүшүнө ылайыктап жаңылап турса, алардын жазма кепке болгон кызыгуулары солгундабай, ар бир талкууда кепке аралашуу үчүн улам жаңы сөздөрдү окуп-үйрөнүү зарылдыгы түзүлөөрүн эксперименттик иштердин жүрүшү ырастады.

Социалдык сеттердеги англисче жазма кептик формалар мурда калыптанган жазма кептик тексттерден айырмаланып турганы менен реалдуу турмуштук байланыштарда социалдык маселелердин бир тобун чечүүгө жөндөмдүү келип, медик студенттердин ага болгон кызыгуусун арттырып тургандыктан, мындай формада жазма кептик тексттерди түзүү алардын коомго тез аралашуусуна өбөлгө берет. Аны англис тили сабагында туура пайдалануу медик студенттердин англис тилинде сөз айкаштары жана сүйлөм түзүү ыкмаларын тез өздөштүрүүгө жардамдашып, эмне билсе, ошонун баарын практикада текшерип көрүү мүмкүнчүлүгүн студенттерге тартуулайт. Эксперименттик иштер көрсөткөндөй, англис тили сабагында студенттердин тигил же бул багыттагы жазма кептик көндүмдөрүн калыптандырууну каалаган мугалим социалдык сеттердеги мындай жазма кептик формаларга таянып, ошол эле мезгилде англис тилинде таза сүйлөөчү чет элдик «достордон» бул сыяктуу топторго кошкону туура болуп саналат. Медик студенттердин бул багыттагы англис тилин окуу стандарттарында белгиленген компетенцияларды калыптандырууга пайдалануу үчүн мугалимдер жазуу жумуштарын график боюнча тематикаларга бөлүштүрүп, «кырдаалдык маалымат берүүлөрдү», «өзү жөнүндө баяндоолорду», «себептүү түшүндүрүүлөрдү» ичине алган сезимдик (көрүү, угуу, ыраазы болуу, кыжырдануу, аёо, таарынуу, кыялдануу ж. б.) белгилерин чагылдыруу маселесин да камтуу аракетин [8] көрүшү керек. Англис тилиндеги мындай эмоционалдуу-экспрессивдүү каражаттар жазма кептик тексттерге болгон медик студенттердин кызыгуусуна тикелей таасирин тийгизгендиктен, ал чет элдик жарандар менен болгон кептик байланыштарды жеңилдетүүгө мүмкүнчүлүк берип, ошол эле мезгилде кийинки сүйлөшүүлөрдү жүргүзүүгө психологиялык жактан жагымдуу абал жаратат. Ал эми ички эмоциясы катышкан жазма кептик тексттер студенттердин жан дүйнөсүнө көпкө сакталуу менен бирге эч качан унутулбаган жазма кептик көндүм катары эсте калат.

Жыйынтыктар:

1. Кыргызстандагы жогорку медициналык кесиптик билим берүүчү окуу жайлардын биринде да англис тилин кыргыз тилине айкалыштырып окутуу иштери жолго коюла электигинен улам медик студенттер сабакта, үйдө жана өз алдынча жазма кептик көндүмдөрүн көнүктүрүү үчүн **иштелип чыккан даяр окуу китеби, кошумча окуу куралы**, ал тургай **жазма кептик тексттер топтому, көнүгүүлөр жыйнагы жок экени белгиленди**;

2. Эксперимент учурунда мындай тоскоолдуктардан чыгуу аракетинде студенттер менен бирдикте алар сабакта, үйдө жана өз алдынча иштерин дайыма сапаттуу уюштурууга көмөктөшүү үчүн англис тилинде жазма кепти колдонунун алгачкы формаларын сөз менен иштөө, сүйлөм түзүү, маанисине карай сүйлөм түзүлүшүн тандоо, жазма кепти колдонуу көндүмдөрүн калыптандыруу аракети болгону менен жакшы көрсөткүч алынбаганы белгиленди, ал эми өнүккөн чет өлкөлөрдүн бирине барып иштөөнү каалаган медик студенттер андай папканы биринчи күндөн тартып түзүп, англис тилинде жазма кептик тексттерде тоскоол болгон кырдаалды минимум кармоого аракеттенип, окуу-методикалык сунуштардын баарын өз мезгилинде жыйнап жүргөндүктөн, аларга англис тилинде жазма кептик тексттерди түзүү улам убакыттын өтүшү менен жеңилдеп эксперименттик иштердин соңунда лексикалык базасын талап кылынган нормадан (фразеологиялык бирдиктерди кошкондо 4000 сөз) ашыргандар да болду. Чынында андай даражага

жеткен студенттер аз болгону менен алар 200-220 сөздөн турган диктанттарды кыйналбай жазууга, текстте керектелген артиклерди туура коюуга, изложение жазууда ашыкча ката (беш катага жетпеген) кетирбегенге, сабакта студенттер үчүн көрсөтүлгөн фильмдердин үзүндүлөрүн англисче жазма кептик тексттер аркылуу баяндап берүүдө жазма кептик көндүмдөрүн колдонуп, эксперименттин натыйжалуу жүргөнүн ырастапты.

Колдонулган адабияттар тизмеси:

1. **Сафонова, В.В.** Социокультурный подход к обучению иностранному языку как специальности [Текст]: дис. ... д-ра пед. наук / В.В.Сафонова.- М.: МИРОС, 1992. - 528 с.
2. **Гальскова, Н.Д.** Теория и практика обучения иностранным языкам. Начальная школа: методическое пособие [Текст] / Н.Д. Гальскова, З.Н. Никитенко. - М.: Айрис-пресс, 2004. - 240 с.
3. **Митягина, В.А.** Коммуникация и перевод в эпоху глобального поликультурного информационного пространства [Текст] // Подготовка переводчика: коммуникативные и дидактические аспекты: коллективная монография / под общ. ред. В.А. Митягиной.- М.: Флинта. Наука, 2012. - 304 с.
4. **Панфилова, А.П.** Игровое моделирование деятельности педагога: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений[Текст] / А.П.Панфилова.- М.: Академия, 2006. -364 с.
5. **Сафонова, В.В.** Социокультурный подход к обучению иностранному языку как специальности [Текст]: дис. ... д-ра пед. наук / В.В.Сафонова.- М.: МИРОС, 1992. - 47 с.
6. **Соловова, Е.Н.** Методика обучения иностранным языкам [Текст]: продв. курс: пособ. для студ. пед. вузов и учителей. 2-е изд. / Е.Н.Соловова.- М.: Астрель, 2010. - 272 с.
7. **Полат, Е.С.** Новые педагогические и информационные технологии в системе образования[Текст] / Е.С. Полат.- М.: Академия, 2003.- 272 с.
8. **Соловова, Е.Н.** Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка: интегративно-рефлексивный подход: монография [Текст] / Е.Н.Соловова.- М.: ГЛОССА-ПРЕСС, 2004.- 336 с.

Поступила в редакцию: 15.10.2024 г.

УДК 371.13

Мамбетова Н.С.

аспирант Кыргызско-Узбекского Межд. универ. им. Б. Сыдыкова, Кыргызская Республика

ГЕОМЕТРИЯ ПРЕДМЕТИН САНАРИПТЕШТИРИП ОКУТУУДА ОКУУЧУЛАРДЫ ЧЫГАРМАЧЫЛЫК ИШМЕРДҮҮЛҮККӨ КАЛЫПТАНДЫРУУ

Макалада изилдөө предмети катары геометрия предметин санариптештирип окутууда окуучуларды чыгармачылык ишмердүүлүккө калыптандыруу жараяны каралды. Изилдөөнүн максаты - геометрия предметин санариптик окутуу ресурстарын пайдаланып окутууда окуучулардын чыгармачылык ишмердүүлүгүнө тийгизген таасирин аныктоо. Изилдөөдө талдоо, сурамжылоо, байкоо жана салыштыруу сыяктуу илимий методдор колдонулган. Изилдөөнүн натыйжасында 9-класстын окуучуларынын 75% пайызы чыгармачылыкта иштешкендиги аныкталган. Өз алдынча тапшырмаларды чыгармачылыкта 89% пайызы аткарышкан. Геометрия предметин санариптештирип окутууда окуучулардын предметке болгон кызыгуусу жана жаратмандыкка мыкты шыктануусу пайда болгону көрсөтүлгөн. Окуучуларды заман талабына карап окутуу жана салттуу окутууну санариптештирүү абдан маанилүү экендиги аныкталган. Мектепте математика каналарын жаңыча интерактивдүү панел, компьютер, планшет же ноутбуктар менен камсыз кылуу сунушу берилген. Мугалимдердин заманбап санариптик билим берүү тиркемелери менен иштөө деңгээлин жогорулатууну жана алар үчүн шарттарды түзүүнү тез арада колго алуу зарылдыгы белгиленген.

Ачкыч сөздөр: геометрия; санарип; видео сабак; презентация; билим берүү; чыгармачылык; заманбап; окуучулар; мектеп; ишмердик.

ФОРМИРОВАНИЕ У УЧАЩИХСЯ ТВОРЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ В ОЦИФРОВАННОМ ПРЕПОДАВАНИИ ГЕОМЕТРИИ